

სნობის ფურცელი

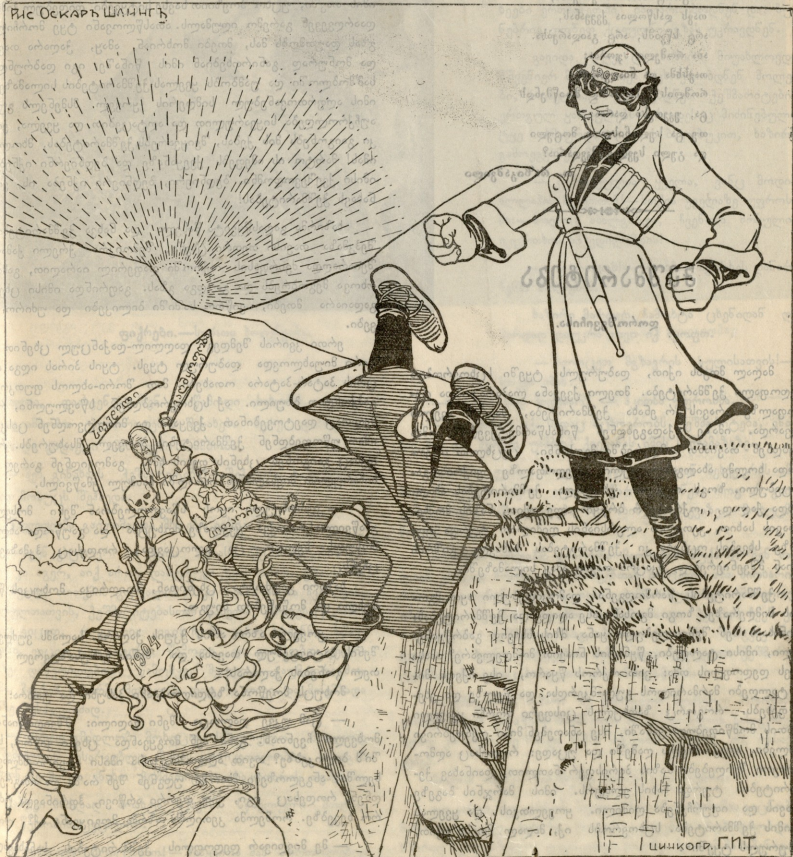
სურათებიანი ლამაჯება

ლამაჯების № 282 $\frac{8}{2}$ № 236

შაბათი, 1 იანვარი 1905 წ.

ნაწილის № 2715.

Рис Оскар Шингис

ბანიონი

დამოსვლეს განთავად
 ძალიან გარდას ფეხად;
 მისივეთი გუნდი ცაში ჰქრება
 და წივდადი ამა ჰქვანაღ!

ამომავალ დაღამა მზემ
 სხობს ტორტის ფაზიკის კლდოვანს
 და ხათილი სასურველი
 ცნს მოჭიფინა დაფერლოვანს!

ამ დიდას ძაღო-ძაღოთ
 ძირს იდგებიან შიას და ბარის;
 ცვე შრიალეს, მღვლო ხარობს,
 შინაერაკებს წყარო-წყნარის!

ფრინველები აღტყეობით
 შექსარაან განთავდას,
 და გალატებენ ტროტობის ჰნტზე
 შიამაიბენ შიას და ბარის!

წესბუღებულად დაქვენეს ვარდას,
 ჰარმინიათ აწღვეეს ჰურს
 და ნაიგი, ფრთა შესხმულია,
 მის წარწარ სმის შიორს იტაცებს.

დიდი შუება, სისარული
 მოჭიფინა არე-მარეს;
 და შესტრფიან დიად მზისა
 სხივებს ვერცხლებერ მოქლავრეს.

ამ სურათით ფრთა შესხმულს
 კული მძაწეებს ტრფობათ ძეკრას,
 ჩემო ხანჯი, შექნესორი,
 ახლა იწუებს უშხით ვლდრას.

შელხინება და შიწმის-შაღე
 გაიღვიძებს არე-მარე,
 შიწამს შიქებს შიორის თავსამოჭეოფის
 დადი მზე მოქლავრეს!
 ნიკო იმერტი.

(იაპონიის იმპერატორის მეტეკიტის ლექსი)

ზოგჯერ სწავას, მზე-ე დრუბადან
მანც ანათეს არეს;
ხან კადვე მვაი დრუგელი,
როგორც სამარის ვარეს,
თავს დასწოდა ქვეყნას,
არც სწავას, არც კადარესს.
ამა რომელია სუბაია;
თავსმმა და წადფარია,
რომელის შეუღელამდ მოაქუნდეს
ბე, შეუთესი დარია;
თუ ეს სულ ნისლით მოგუდა
და გული სველით მოვლარია?

თ. რ. წაიკაშელო

ქეშმარიტება

დღორაშვილისა.

მალა მივბს იქით, დაბურულს ტყეში სცხოვრობდა დედოფალი ქეშმარიტება. მთელი ქვეყანა ლაპარაკობდა დედოფალზე, არავის არ ენება ქეშმარიტება, მაგრამ ყველის უყვარდა. იმაზე ჰქადაგებდნენ წინასწარმეტყველებს, იმას აქებდნენ თავიანთ სიმღერებში მგოსანნი. ცუცხლოთ იუფუქება ბოლომე ახალგაზდა გული, დედოფალზე ფიქრით გატაცებული, ზოგს ოცნება უზატავდა ქეშმარიტებას ახალგაზდა ქალად, ოქროსებრ ბრწყინვალე თითი, ნახის მომზინბოღავის სახით, კეთილის აღმოსანიანს ღმინლით ტურფა ტურჩებზე. სხვების ოცნება კი ქეშმარიტებას სახავდა გიშრის თმინ შვენიერებად, მკაცრს თავის ამაყ სილამაზეში.

ქეშმარიტების წარბოღენა დაბოკიდებული იყო მგოსნის სიმღერაზე. ზოგი მგოსანი ასე აღიდებდა ქეშმარიტებას: «გინახავს შენ შეწირილებული ყანა, მზის სხივით გაბარყინებული, იმისი ტალღები, წყნარის ნაივით მომდღვლარე? იმას ჰგავს დედოფლის თმა: ვით ოქროს წყარო, ისე ჩქებს მისი ტალღები მარმარალოს გულ-მკერდსა და წელზე და ეტეზა ფეხებს. როგორც ზაფხულის ცისფერი ნორჩი ყვავილი ჰკრთის მომწიფებულ ყანაში, ისე ანთებენ მისი დეიფებრივი თავიანთი, ადექ ბნელს ღამეში და უკადე: როდესაც აღმოსავლეთი შვიდობება ნახის პირისფერ ნათლით, დინახავ ქეშმარიტების ტურფა სახის ელფერს. იმის მარჯნის ბეჭეჭყვევის და იფურჩქნება ღმინილი. ყოველთვის და ყველას უღმის ქეშმარიტება. სცხოვრობს იქ, მალაღ მივბს იქით, დაბურულს ტყეში».

სხვები მღეროდნენ: «ბნელ ღამესაფთა შვეია მისი გიშრის ხუტუქი თმა. როგორც ვარსკვლავი კაშკაშა ცაზე, ისე ბრწყინავენ მისი სხივისანი თვალები ფერ-მკრთალ მშვენიერ სახეზე. მოლოდ გულის მგომარის გაუღიმებს იგი, შავთვალა, ამაყი თავის თვალ-წარმტაც სილამაზით, მშვენიერება, რომელიც სცხოვრობს იქ, მალაღ მივბს იქით, დაბურულს ტყეში».

ახალგაზდა ფიქმა ნახირმა გადასწყვიტა წასვლა და ნახეა მშვენიერ დედოფლისა. იქ მალაღ მივბს უკან, დაბურულ ტყის იქით,—ნათქვამი იყო სიმღერებში,—ამართულია

დიდებული სასახლე, იმისი კედლება ცისფრად ელვარებს, იმისი სვეტები გამოპკრთის ვით თეთრი დრუბელი ლურჯ ნათელში. ბედნიერია ის ვეკაცო, რომელიც არ შეუშინდება მალაღ მივბს და გზას გაიკვლევს ხშირ დაბურულ ტყეში. ბედნიერი იქნება იგი, როდესაც მიადღევს ცისფერ სასახლეს, დაღლილი და დინე გამოღებული დეტყმა იმის წინ და უმღერებს დედოფალს თავის აღფრთოვანებულ სიმღერას. ამ სიმღერაზე გამოივა მშვენიერება. აიღოსამ მხოლოდ ერთხელ უნახავს ასეთი სილამაზე. აღტაცებით და ბედნიერებით აღიფრთხილება ახალგაზდას გული. ახალი უტბო ფიქრები დაიბადება იმის თავში; უტბო პოეზიით სასვე სიტყვები დიდებულ ჰიმნს დაარღვევენ გარეშო იღუმალს. ათასწლოვანი ტყე მორჩილად გზას დაუთმობს მის, მთები მოზიანს ამაყ, ქალბა თავებს და მონურად განჩრთებენ იმის წინაშე. იგი დაბარუნდება საშობოლოში და უამბობს ყველას ქეშმარიტების სილამაზეზე. იმის აღფრთოვანებულ სიმღერის ყოველ მსმენელს გული აუჩქაროდდება სიყვარულით და აღტაცებით და ყველა, ვინც კი გაიგონებს მის ქებას, შეეყვარება ქეშმარიტებას, მხოლოდ იმას! მარტო ის იმეფებს ქვეყანაზე და ბედნიერი იქნება იმისი ქვეშევალდობა. ბედნიერი, ბედნიერი იქნება ის, ვინც ნახავს ქეშმარიტებას!

ნახირმა გადასწყვიტა წასვლა და ნახეა ქეშმარიტებისა. შეკემაზა თავისი თეთრი ცხენი, შემოკრა კრელი ქამარი, შეიარაღდა ძვირფასის ოქროში დაფერილ იარაღით, გამოეხოვა მეგობრებს და გაუღდა გზას. გაფრინდა იმისი ცხენი, გადაიარა მთები, ვიწრო საშიში ბილიკები და უძირო ხეკები.

ერთი კვირის შემდეგ დაღლილ-დაქანცულ ცხენით ნახირი მიუახლოვდა დაბურულ ტყეს. ტყის პირას იდგა ფიცრის პატარა-პატარა ოთახები. მათ შორი-ახლოს ფუტყებს გაქკონდა ბზუილი. აქ სცხოვრობდნენ სწავლურნი, რომელთაც დატოვებინათ ქვეყანა და მიიღტყოდნენ ცისყენ. იმათ უწოდებდნენ ქეშმარიტების პირველ მსახურებს. როდესაც გაიგანეს ცხენის ფეხის ხმა, გამოიღებენ გარედ და სიხარულით მივსალმნენ იარაღში ჩასმულ ვაწვილს.

—კურთხული იყოს სწავლულებთან შენი მოსვლა, ყმაწვილი!—სთქვა ყველაზე მოხუცმა და გაუწოდა ახალა მოსულს ხელი:—ცა გლოცავდა, როდესაც ჰმეზავდი ცხენს.

ნახირი გადმობტა ცხენიდან, მოიდრიაკა მოხუცის წინ მუხლი და მოწინებით მიუღო:

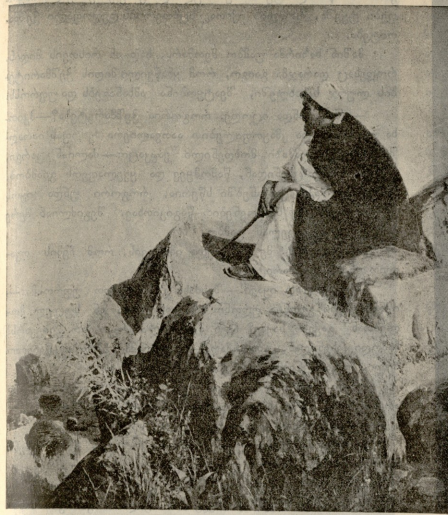
—ყოველი აზრი არის ჰკუის ქალბა. სალამ ვუძღვნი შენის პატერკემულ თავისდა და შენის განუსაზღვრელ ნათელ გონების ქალბას!

მოხუცს მოეწონა ზრდილობიანი პასუხი და უთბრა:

—ცამ უკვე დალოცა შენი წადილი: მშვიდობიანად მოხვედრი ჩვენთან. განა შენ მოკაცვანა ცხენი ვიწრო, საშიში ბილიკებზე? თვით ალმასი ეკირა იმისი აღვირი მღაერ ხელში, ანგლოზები მხარში უღდენ შენ რაშ და იმარებდნენ, როდესაც იგი, ვით თეთრი არწივი, ჰჭირანდა უძირო ხეებზე. რომელმა კეთილმა აზრმა მოეყვანა აქ?

—მე მივდივარ დედოფლის ქეშმარიტების სასახავად. მთელი ქვეყანა ლაპარაკობს იმაზე: ზოგი მღერის, რომ დედოფლის ოქროსებრ ბრწყინავი თმა მომდღვლარე ყანასაფთი ირზევა იმის კობტა თავზე. სხვები ამბობენ, რომ ქეშმარიტების ფერ-მკრთალ მშვენიერ სახეს შემოახვევია გიშრის ხუტუქი; დამსვენებ ზნელი თმა, მაგრამ სიმღერები ერთმანეთს ეთანხმებიან, რომ დედოფალი ღამაზია. მე მინდა ვნახო იგი, რომ მერე დაგბარუნდე და უამბო ხალხს იმის სილამაზეზე; დაე ყველამ, ვინც კი სცოცხლობს, ყველამ შეეყვაროს იგი!

—კეთილი განზრახვაა, შვილო, კეთილი და ძალიან კარგადც მოკეტვი, რომ ჩვენთან მოხვედვი. მიაბი ცხენი,

— კისერი მოგტყდეს, საძაგელო! ვველ-
როი ცას დასაგაოს ღირსულად. მოგონე,
უპკუეო, სიკვდილის საათი: ვინც შეურაცხ-
ყუძს ერთს სწავლულს, შეურაცხყუძს მთელს
ქვეყანას!

ხაზირი კი მიქროდა წინ. ტყე თანდა-
თან იხლებოდა. მაღალი ხშირ-ფოთოლებიანი
ხეები ერთმანეთში იხლართებოდნენ და, ბუ-
ნებრივ დობთ ქტეულნი, გზას უკრავდნენ.

გაიკა და დღე და ხაზირი მიუახლოვდა
მშვენიერ მერეთს. იქა სცხოვრობდნენ მოლე-
ბი, რომელთაც უწოდებდნენ ქეშმარიტების
ერთგულ ყარაულებს. როდესაც მიძინებული
ტყე ახმაურდა ცხენის ბაი-ბუკით, ხაზირს
გამოეგებნენ მოლები.

— კურთხეულია ყველა, ვინც მოღის
აღლაპის მერეთთან! — სთქვა ყველაზე უფროს-
მა: — ხოლო ახალგაზრ, ჩვენთან მოსული,
იკურთხოს სიკვილიამდის!

— იკურთხოს! — ერთხმად შესძახეს დანარ-
ჩენმა მოლებმა.

ხაზირი მარად ჩამოხტა ცხენიდან და
მარად დაუქრა თავი იქ მყოფთა.

— ილოცეთ მგზავრის სულსათვის! —
სთქვა იმან.

— სიდიან სად მიღახარ? — ჰკითხა უფროსმა. —
— მივიღიარ იქ, სადაც სცხოვრობს ქეშმარიტება, ვე-
ნახე მის და შემდეგ უბნობ ქვეყანას იმის სიღამაზეზე.

ხაზირმა უბნობ უწავლულეთთან შეხედრის ამა-
ბავი. მოლებმა ბევრი იკინეს, წარმოიდგინეს, როგორ გაი-
ფანტებოდნენ სწავლულები მთარახის დაქვევებზე, მოხუცმა
მოლამ სთქვა:

— თვით ალღამა გიბრძინა მთარახთ მუქარა, შენ და-
ლიან კარგად მოიქციე, რომ ჩვენთან მოხვეცი. ამა მიზახრი,
რას გეტყობდნენ სწავლულები ქეშმარიტებაზე? მხოლოდ
იმას, რაც შეიგნეს თავინათ გონებითა და კეუთით ჩვენ კი
რაც ვიცით ქეშმარიტებაზე, პირდაპირ ცამ მთავგეგმანს.
გჯეროდეს ჩვენი სიტყვების სიმართლეთ. გეტყვიეთ ქეშმარი-
ტებაზე იმას, რაც სამღეთო ყურანში სწერია.

— გმადლობ, მამაო! წე წამოვიცილო შორეულ მხრიდან,
ვითმენ ამდენ ვასაქირს ნაამბობის ან წაყითხულის ვასაგონე-
ბლად კი არა: მე მინდა ჩემის თვლით ვნახო ის, რასაც
ვეძებ.

მოლამ ოდნავ შეიქმუნა წარბებია და უთხრა:

— კარგი, ნუ ეკრპობ, შეილო! მე ხომ დიდიხანა ვიცნობ.
მასსივარ სულ პატარა. როდესაც ქვეყნად ესცხოვრობდი,
ხშირად მუხებზეუდავ დაღისგამდ ხოლმე. მე ხომ მამასაც ვა-
ფიხს და პაპაშენ აბეულესაც კარგად ვიცნობდი. ჩინებული კაცი
იყო ცხონებელი პაპაშენი! ისე ხანდახან ფიქრობდა ხოლმე ქე-
შმარიტებაზე. მაგიაზე ყოველთვის ყურანი იდო, მაგრამ არა
კითხულობდა, რადგან კმაყოფილდებოდა ჩვენის. მოღების სი-
ტყვიით. მამაშენიც კარგი ტყვიანი კაცი იყო. როდესაც ქე-
შმარიტება მოიკონდებოდა, აიღებდა ხოლმე ყურანს და წაი-
კითხავდა, წაიკითხავდა და დამშვიდდებოდა. თენი კი უფრო
წინ წახვედი, ყურანი აღარ გაეცაყოფოდას, ჩვენთან მოხვე-
ლი. სწორედ საქებური ხარ! ვწვიდეთ, მზადა ვარ, რაც ე-
ცი, გავიზიარო.

ხაზირმა გაიღიმა:

ფიქრები. — სურათი ზოფერგისა.

დადილია, დასვენე. შენ კი წამოდი სახლში, ყველა-
ფერს ვიამოვობთ ქეშმარიტების შესახებ. მერე დაბრუნდი
სახლში და გადიეცი იმას ჩვენი ნაამბობი.

— შენ ვინახავს ქეშმარიტება? — შეჰყვირა ხაზირმა და
შური მოხუცს შეხვდა.

სწავლულმა გაიღიმა და მხრები აიწია:

— ჩვენ ესცხოვრობთ ტყის პირას, ქეშმარიტების სა-
სახლეთ ავტო, აიქ არის, დაბურულ ტყის იქით, გზა საში-
შაა, მწელი, თითქმის გაუვალი. ან კი რა საჭიროა ჩვენთვის,
სწავლულთათვის, ქეშმარიტებასთან წასვლა, როდესაც უამო-
ლოდა ვიცით, როგორია იგი? ჩვენა ვართ ბრძენნი, სწავ-
ლუნნი, ვიცით ყველაფერი. წამოდი და ვიამოვობთ დედო-
ფლებზე დაწვრილებით, წამომეცე, შეილო! — გაუმეორა მო-
ხუცმა, მაგრამ ხაზირმა მდამლად დაუქრა თავი და მოემხანა
სტრეშ შესაჯღამიად.

— დიდად გმადლობ, მოხუცო სწავლულო, მხოლოდ
არ შემიძლიან ვისარგებლო შენის გულკეთილობათ, რადგან
შეითან მე მინდა ვნახო ქეშმარიტება; საკუთარის თვლით.

ქაბუცი მარად მოახტა ცხენს. სწავლული მთლად
აბნობ წყარომის ცეცხლით.

— ფხვი არ მოიკელო! — შეჰყვირა მან მთარაოლებუ-
ლის მხითა: — როგორ, შენ ბავშვო, არა გჯერა ჩვენი სწა-
ვლა, ჩვენი ცოდნა? როგორ ვაპბედე და იფიქრა, რომ ჩვენი
სწავლულები? ვანა პბედე და არ ფრწუმუნები ბრძენთა სიტყვას?
დაბნელო ბავშვო!

ხაზირმა აიქნია თავის აბრეშუმის მთარახი და შესძახა:

— ჩამომეკლე გზიდან! უფროთხილი, არ მივაყუროს შე-
ნის სტყვა მთარახმა, რომლითაც არ შეგებებივარ ჩემ ცხენსაც

სწავლულები შიშით აქეთ-იქით მიიფანტნენ და ხაზირმა
შეჰყვირა დასვენებულ ბედალეთს. უკან კი ლოცვის და

თე შათობაჲ ატობამ თუთარს რომან

განთიადის წინ. უსურფათა კლავატისა.

— სიძლიერაჲს სიძინენ თუთარი —

— მამანებო პაპანებზედ წინ წასულა, მე—მამანებულ. მამაშადე, ჩემი შვილი ჩემზე წინ წავა და შიონდამებს ქეშმარტების ნახვას. ხომ ასე? —

— ვინ იცის, ვინ იცის, ყველაფერი მოხდება! აღმაინი ხომ ხე არის? უტკერი წინა კუროტს და არ იცი, რა გაიხდება: შუბან, ფიქვი თუ ცახვი. ხაზირი უკვე ცხენზედ იჯდა.

— ჰო და მამო, აი, რა:—სთქვა იმან,—რად დაუტოვოს მამამ შვილს ის საქმე, რომლის შესრულება თვითონაც შეუძლიან? —სთქვა ეს და მისწინა აღვირს.

— შესდგე, უბედურო! როგორაჲ ჰმედავ გზის გავრძელებას იმის შემდეგ, რაც აქ გათხარია! ახ, ურწმუნო ძალო, მამო არ ურწმუნები არც ჩვენს, არც ყოჩანს? მოთაინებიდან გამოსვლამ ხაზირმა დაჰკრა ცხენს მათრახი. ცხენი აუღებზედ შესდგა. შეშინებული მოლა გზიდან ჩამოეცალა. ერთ წამს ხაზირი ქლას მიფიქრა, უკან კი მისდგედა წყევლა და რისხვა მოლობისა.

— კარული იყოს შენი სახელი, უშინდურო, წმიდათა წმიდის უფურთო შეუბრძნებელი! იცი ვის მიყენე შეურაცხყოფა? აღიღას ვთხოვე, მალე მოვიდის ზოლო! ხაზირი განაგრძობდა გზას. ხის ტოტები ელოებოდნენ წინ და აღეჭრებოდნენ ცხენს. უცბად ხაზირს შემოესმა მალაღლის ბრძანების კილოთი წარმოთქმული:

— შესდგე!—ცხაწილმა გაიხილა წინ და დაინახა მერა მარი, რომელსაც მომზადებული ისარი ეჭირა. ხაზირმა შეაყენა ცხენი.

— ვინა ხარ? ხომ მდიობარ? საიდან და რისთვის?—ერთ-ბაშად მიაყარა მეომარმა.

— შენ თვით ვინა ხარ?—შეეცინა თავის მხრივ ამაყი ცხაწილი:—და რა უფლების ძალით თხოვლობ ჩემთან პალსს? ან რა საჭიროა შენთვის მავის ცოდნა?

— გეკითხები იმ უფლების ძალით, რომ მე ვარ მეომარი ჩვენის დიდებულის შაჰისა. მე და ამხანაგები მიჩნდილი

ვართ ამ წმინდა ტყის საყარაულოდ. გაიგე, შენ ესლა იმყოფები ტყეში, რომლის იქითაც სცხოვრობს დედოფალი ქეშმარტება.

მაშინ ხაზირმა უამბო მეომარს, სად ან რისთვის მიდის, როდესაც დარაჯმა გაიგო, რომ ყმაწვილი მიდის ქეშმარტების ლურჯ სასახლეში, შეატყობინა ამხანაგებს და უფროსს.

— შენ ვინდა იცი, როგორია ქეშმარტება?—ჭკობა უფროსმა და ცხაწილებთან ათავადიერა: „ჩვენს იარაღში ჩასმული ლამაზი მოხდენილი ვეჯაკი:—ძალიან კარგი, ჩამოვ ჩქარა ცხენიდან, წამომყვე და ყველაფერს ვამბობ. დიდებულ შაჰის კანონებში სწერია, როგორი უნდა იყოს ქეშმარტება. მე სიამოვნებით წვაიკითხავ. შეგიძლიან მერე დაბრუნდ და ყველას უამბო.“

— გამალობ. მე წამოველი იმისთვის, რომ ჩემს თვალით ვნახო ქეშმარტება.

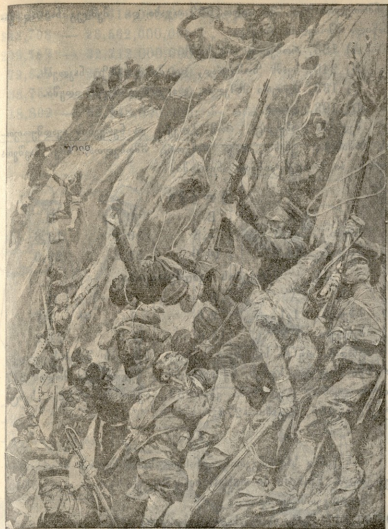
— ფთხილად იყავი!—შესძახა ვაჯაგრებით უფროსმა:—იქნება შენა გონია უღონო სწავლულებსა ან სულელ მოსულთან ვაქს საქმე? ჩვენ ბევრი ლაპარაკი არ გვიყვარს! ჩამოდი ცხენიდან, აბა ჩქარა!—უფროსმა ხმალს წაილო ხელი. დანარჩენებაც ისრები მომარაჯვეს.

ცხენი დაფრთხა და უკან-უკან წავიდა, მაგრამ ხაზირი არ შეკრთა, იძრო ხმალი და მედვარის ხმით დაჰქუხა:

— გზა, ვისაც სიცოცხლე კიდევ სურურო! მეომარებმა შიშით უკან დაიწვიეს, ხაზირმა ჰკრა ცხენს მათრახი და გაჰკროლა. დიდხანს ესმოდა ჯარის ლამძლევა-გინება. გზა ტყეზედ მიდიდა. მაღალი ხეები ტოტებით ერთმანეთს გადახვევიდნენ და შეეკრათ მჭიდრო კარავი. სინათლე ვერ ატანდა, ასე რომ კაცი ვერ იგებდა, როდის აღმდგობდა და თენდებოდა. ეკლიანი ბუჩქნარი ლურსმებივით ესობოდა ცხენს და უმოწყალოდ სტანჯავდა. ზოლოს ერთგული ცხენი დაეცა და ხაზირს მოუხდა ფეხით მგზავრობა. ჩაბნელებულ ტყეში სიჩქმეს არღვევდა მჭებარ ნაკადულების გარკვევად და წადარის დღეილი. ხაზირი გუწოლად მიდიდა წინ: იმას არ აზინებდა არც ბნელი ტყე არც სისხლის მსმელ სხეცოა ღრიალი. მამაცად ებრძოდა გალომბებულ წყლის ტალღებს. უგზო-უკვლოდ დახეტიალებდა წყვილად, ეძინა ცივ ნესტარში მიწაზე, ფეხებმა დაუსქდა დაუსუსლიანდა ტანსაცმელი, შემოეგლოჯა, მაგრამ არა სდგებოდა, უკან არ იხებდა.

ესე იხეტიალა ერთ კვირამდე და ზოლო აღარ უნდა იმის ტანჯვას. უცბად ხაზირმა შეეძინა ერთ მხარეს სინათლე, გასწრა იქით და წაბარბაცდა: ეღვასებო რაღამაც გაუბრწყინა თვალებში. სიამეტიდან ხაზირის სხივივით უხვდა ვანათებულ მინდორში ვავიდა. გარეშეშე შეეკვლიდა აყუდებულყო ტყე, შუაშე კი, მორათული მინდორის ათამყურ ყველივით, ამაყად ამართულიყო ცისვერი დიდებულის სასახლე. იმის კიბის საფეხურებზე ბრწყინავდა როგორც თეთრი უბეწო თოვლი მთის წვეროზე, შიშად სხაზხელ იბანებოდა მის ნაფელში და წმინდა პავერი ობობის ბრწყინავდალ მსკლიანი შემოხვევიდა. კვლავზედ ოქროს ასობით ეღვარებდა ყოჩანიდან ამოღებული მშვენიერი ლექსები. ტანისამოსი ძირნებდა ჰქცეოდა ხაზირს. მზოლოდ ჰვირუნო იარაღი შეჩერდოდა. ნახევრად ტიტკელი, მშლავერი, ტანშეყროლი ხაზირი უფრო ლამაზი იყო. იმან ბარბაკით მიაწვია თეთრი მარმარილოს კიბესა და, როგორც სიღრმეში იყო ნათქვამი, უღონოდ დაეცა სასახლის წინ. ყველაფერმა დახარეს კოხტა; სურნალოვანი ათვები და დაფურქვის ვეჯაკურ ღამამს ხსეს აღმასებრ წმინდა, გამჟურნავი ნაძი. ხაზირი გამოცოცხლდა, დაუბრუნდა ჯანი, ლონე, აღარა ჰგონობდა ტყვილებს და დალოღობდა.

ხაზირმა იწყო სიმღერა, და მელოდიური, ტკბილი ხმა შეკვილიდა გისმა უსრავ პავერს. მღეროდა: ამე მოვედი შენთან შორეულ მხრიდან, ვადმოვლახე მაღალი მთები. გამოვიკელი გზა ხიზრ დაბურულ ტყეებში, ვადმოვკურე ღამე; ყინულივით ცივი, ლომივით მძლავრი მინდარნი და სხის

აიანქლებს აეიარა ზარტარტრის ფორტზე.

მოკვდეს, თუ არ შესარულებს თავის სიტყვას! შეთანხმებენ: იმისი ღამიანი თავი ოქროს ფერით თმით არის შემკული. თუ შავია, ვით ღამეა? იმის თვალშიდან ლურჯი ცა ჰქროს, თუ ცეცხლს აფრქვევს მე კი... მე ვუბნასუბნებ: იმისი უშნო თავი ოდნებ დაფარულია ქალბა თხელის თმით, იმისი ჩაწითლებული თვალები იცრემლებს...

— ჰო, ვგრე, ვგრე, — გააწყვეტინა კეშმარიტებმა: — შენ ეტყვი ყველაფერს. ტყუი, გაშავებული ტყავი ნოკებად ჰკილია უძლურ ტანზე-თქო, ღრმად ჩაჭარბნია უკბილო პირი, და ყველანი ზოდით ზურგს შეაქცევენ უბედურ კეშმარიტებას. ყველას შეჭმულდნობ. აღარ მოეცნენა ახლო-გაზრდას ოცნებაში ცუთრი სახე ტურფასი, აღარ აუჭროლდება გული ჩემზე ფიქრით. მთელი ქვეყანა, მთელი ქვეყანა შემოიზიზიბებს, დამიფიქვებს!

ხაზირი იღვა იმის წინ გაფიქრებული, სახე შეშლილი. — რა უთხრა, მამ რა უთხრა? — სასოწარკვეცილობით წამოიყვირა ხაზირმა.

კეშმარიტება დაცვა მუხლებზე, გაუწოდა ხელები და ვედრებით შეჭყვირა: — იცრუე!

6 ურა.

მ დ მ მ

თითოვლით და კვესით კვლად გაისმის ჩემს ქვეყანაში ტუბალი სიმღერა, მხოლოდ ვი გულმან ვედარ ისმინის, რამც ზარეკლად ის ახლარა. ტუბოდ იმედეობთ, სიგონებით სვსეს ადრე მომისვს ბუნების მცხვარ და სისიგონებო, წამტრეგეობი გულზე ჩაშავდეს გულის ძვერა. მე შამანადეკლად გულს მიწვევას სხვეის დამტუბობი სიბთ ტუბელი გვერ, სწას, დასამთი ასეთი არა ჩემი ვარსკვლავი და ბეაისწარა.

გვლავ ამწვანდება და აყვებობა შედეგო ტრეკვი და გადამწერი, განსახლებლად და სისიგონებოდ ადრეუბება ციური ცვრა. გადამწება მათან ვევაოდვ და სისიგონების შიაკრებს ძალს; აფერადებათ გაფერქნება და შიაკრით მისი შეკენა თუაღს. თბლად განბეუღს ცისა მშათობეს ცა გულის შიაკრეს და შემოქნვეს მკლავს... მხოლოდ ვი ვერვინ... ვერვინ-და შესიგვის ჩემს ბეაისწარას და ჩემს ვარსკვლავს.

ბეაღს დასმის კვლად დღე შესიგვის და შვას დრუბლეს მზე შუა-მფრქვევლი, სხავეის მისისა შემდეგ წყობის კვლად ჩაიარეს ეუბმი ტრეკვლი. ცივი ზამთრის გამარბი, ქნება დადგება ვეღვ ცახეუფი და ხალხის ეუბმი შედრად იფუტქეს ტუბილი ირქება და სიფარული. კვლავ იგრძობს ძალს განსახლების უფიდეო არსი, ეველ სულდამუი და ტუბაღის ჭამითი გადევ შუამკობს კოკოსის ვარღს შიორგვა ბუღაუდი. მხოლოდ მე კი... მე არ დამტუბობს ჭინში სკრთო სისარდაის და არც არცოდ დასადკურებს

ნელი წყვილიანი გუვალ ტყისა ჩემთვის დღესავით ნათელი იყო. ხეების გადახლართული წვეგრები აღერსიან ცად მეჩვენებოდა და მით შუა ვჭვრეტდი მოციმციმე ოქროს ვარსკვლავს. ნაყავლთა მძლავრი ქუხილი წყაროს ტუბილ ჩუხნუხად შემომმესმოდა, მხეტია დმუილი მშვენიერ გალოზად ის-მოდა ჩემს ყურებში, მტრების წყველა-კრულვა მეგობრის ლოცვა-კურთხევად მიმანდა და ეკლიანი ბუჩქნარიბილ ნახუბმულად. ვფიქრობდი ამ დროს მხოლოდ შენზედ, ვენწარაფებოდი შენენ. ვამოდი, დამენახე, მეთვე ჩემის ოცნებებისა!

ხაზირს შემოესმა წყნარი ხმაურობა. იმან დახუტა თვალები. იგონა დაბრმადებლობა ბარწყინილე მშვენიერებით. ღიბანს იღვას ატე, გული მძლავრად უღელავდა და როდესაც მოკრიფვა სიმახაც და გაახილა თვალები, იმის წინ იღვა მშვეილი მოხუცი დღდაკაც. სახე დანაოჭებოდა და გაშავებოდა, ქალბა თმა ოდნებ უფარავდა თავის ქალას, საცივიწული თვალები დასწითლებოდა, ოთხად მოკაკული ბებერი, უფარჯენს დაუბერნილი, ძლივსა იღვა ფეხზე. ხაზირმა ზიზილია უკან დაიწია.

— მე გვარ კეშმარიტები! — რადან გაშვემულ ხაზირს ტუბის განმარტევა ვედარ მოუტეხებინა, დღდაკაცმა ნაღლიანად გაიღმა ზივარდნილის ტურეებით და ვინაგრძობ: — შენ კი მშვენიერებას იძებდი ვინა? დიად, მე ვიყავი ღამიანი ქვეყნის ვინის პირველ დღეს. თვით ალოპს მხოლოდ ერახულ უნახავს ისეთი სილამაზე. მაგრამ შემდეგ ათამა საუკუნემ ვანაღლი, მოვბუდი, როგორც თვით ქვეყანა, მრავალი ტანჯვა გამოვიარე, ხოლო მწუხარება არ ალაშაზებს კაცს, ჩემო მამო, არ ალაშაზებს!

ხაზირს აბაფერი არ ესმოდა, აზრები აერია. — ოოჰ, ის სიმღერები ოქროს თმთან ტურფაზე, გიშრის ხაუტა მშვენიერებაზე? — დაიკნესა იმან: — რა უნდა უთხრა, როდესაც დაბრუნდები? წამოვიდი იმისთვის, რომ მენახა ღამიანი დღდაფალი! ყველა იცნობს ხაზირს, ხაზირს ურჩენია

რე გულში სხივი სიუყვარლისა.
 აღრე განიჭარ გვიო ბიჭნა,
 გულში ჩამიკვდა შე გულის ძვერა.
 სხანს, უყვარლათად აღიჭრედილი
 ჩემი არსველი და ბედის-წერა.

რ. ბუბიაშვილი.

სხვა და სხვა ამბები

საფრანგეთის მსხვირებთა ნახევარი მიწის მუშაა. დიდ მრეწველთაში, ე. ი. ჭარხრებსა და ფაბრიკებს ჩამოვლია 1,150,000 კაცი. წერილი მრეწველთა მუშაებს 6,100,000 კაცს, სავაჭრო საქმეებში: 790,000 ბანკირი, კომისიონერი და მსხვილი ვაჭარი, 1,190,000 მიწველი, 1,165,000 სასტუმროს ჰატრონი, მუყავანზე და მკაიანი. რეინის ტახედ, ზღვისა და ხმელეთის ტრანსპორტში მსხვირებს 800,000 კაცი. მიხვდეთა, ზენია და მსხვირებულთა და სხვათა—les budgetaires, როგორც ფრანგები ამბობენ,—რაცხეი აღმტკება 1,100,000-ს. 112,000 კაცი სამხელედლებას გუოების და 150,000 კაცზე შეტო გუოების კონკრეტაციებს, ან გუოებისა, სანამ კომიო დევნას დაუწყებდა. სასამართლოში მსხვირებს 150,000 კაცი, საქმიო პროფესიას გუოების 130,000 კაცი, ზედაგოეთას—111,000; 121,000 არტიტა ვეუდა ვუოისა, 23,000 მწერალი და მენიერი. ვეუდა ამით ვარდა, არხეიხე სხვირებს 1,850,000 მესკვირეი, რეხტის მქონე, რომელნიც სეუ-გუნსრეუდად რეხტით და მსხვილად რეხტით სხვირებენ.

* *

ბერეს შეიძლება ვერც კი წარმოუდგენას, თუ რა ჯდება უზარბების სროლას დღის. ზონტარტურის პრობლემაში, სხვათა შორის, მონაწილეთას იღებდა გემო „ჰესკაგა“. „ჰესკაგაზე“ ითხი 300 მილდამეტრთან ზარბაზანს. თითო დარს 125,000 მარკად (მარკა 50 კაზ.). თითო ზარბაზანი ისერის წუთში ორჯეუდ. თითო სროლას დარს 1,600 მარკად. ხუთ წუთში, მისასადამე, ითხი ზარბაზანი ისერის 64,000 მარკის სადარდა! „ჰესკაგაზე“ ამის უფრო ჰატარა ზარბაზნი. თითო დარს 72,000 მარკად. თითო სროლას ამ ზარბაზნების დარს 280 მარკად. თორბუტო მსწრაველმსროლელი ზარბაზანი ხუთ წუთში სარკავს 140,000 მარკას. ვარდა ამისა, „ჰესკაგაზე“ ჰქვს ეადეუ 30 სრედ ჰატარა ზარბაზანი, რომელთაც ხუთი წუთის განმავლობაში შეუძლიან ისროლდონ 620 ვუთის სიმამე უუმარ... ასე რომ გუეეუთ, პართლავ იმი ჰქვენი ამბებებ და განმანადგურებელ რამეებ გუეეეუთ...

სევილიისტთა ანკარიშით აღმინდა, რომ სასხვილდო გემო შეუძლიან ისროლდონ ერთი საათის განმავლობაში 5 მილიონ მარკის სიღარდა უუმარა!.. და რაზედ თხარებუა ამდენი ნაშრომი ადამიანის? ასეუ ადამიანს გამოსასმელად, თათქონ უფრო ითავდ არ შეიძლებოდაც კაცის სიველიო, თუ ეი მიანდ-და-მიანდ საჭკირად კამხდარა საზოკადობისთაქი!

* *

საფრანგეთში საშინადად ეტანებიან მკარ სასხვილდებს. მუშა განსაკუთრებით არის შეჭერილი იმი სასხვილდის სეით—ადკოპლიდასით. ერთი ექვამი მკარ საანტერესო სტატისტიკური გამოხვეუა მთაბინა იმის შესახებ, თუ რა გუელენა ჰქვს მშობლებს ადკოპლიდაზის ბავშვების

განმრთლებასზედ. მან აიღო 659 ოჯახი და შეიმკებ ნაიარდ განაწილა მშობელთა რიცხეი:

- A) 183, რომელიც არა სეას.
- B) 240, სეას ზომიარად, დღეში ლიტრზე ნაკლებს.
- C) 183, ძლიერი მსხვილია, ლიტრზედ მეტს დღეში.
- D) 103, ლთით.

შედეგში დაამტკიცა, რომ ქლექსა და ნურეების ავადმყოფობას საშინადად უნენა თაე როგორც მშობელთა, ისე ბავშვთა შორის. აი ზრთეხტობითი ანკარიშო:

ჭ ლ ე ქ ი

	A.	B.	C.	D.
მამებო...	4,3	5,8	10,1	13,6
შვილებო.	14,8	14,0	22,2	29,3

ნურეების ავადმყოფობა

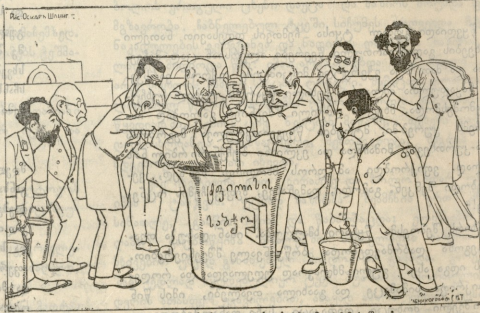
	A.	B.	C.	D.
მამებო...	1,1	2,5	2	2,7
შვილებო.	7,9	13,6	17,2	24,2

ცხადია, თუ რა სასტიკად ქვებუა შვილებს მამების ცოდვა. ზარბაზნი ნაკლებად სემენ. იქ აღმინაზეუ წელაწეში მოდის 217 ლიტრი ლინი, ტულუზში კი—239, ბულიონში—252, სენტ-ეტენში—265, ნიგაში—276.

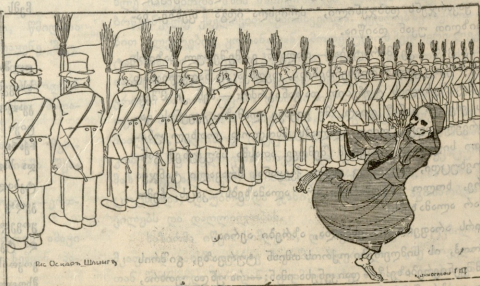
* *

ამის წინადა საფრანგეთის ფინანსთა მინისტროს მიერ გამოქვეყნებულმა Bulletin de statistique-ზე შეიმკებ სერთო ვადგეიამა საფრანგეთში ვოილად:

20,791,617 კაცი, რომელსაც არაფერი არა ჰქვს.
 10,531,342 კაცი, რომელთაც ერთად ჰქვთ 11 მილიარდისა და 79 4,800,177 — 27,351,000,000 შეძლებს [მილიონის შეძლებს.

რა ვაკეოო ტრედილისს ქადაქის სასქამი 1904 წელს.

თუცე 1904 წ. ზომები მიიღეს სოლიდის წინადადებე, მკარამ სოლიდის მანერ შემიბინარა და ჰქა-იქ ხალხა დააფრთხო.

1,934,625	—	41,616,000,000	შედება
343,708	—	23,562,000,000	"
209,758	—	32,712,000,000	"
72,629	—	25,843,000,000	"
33,758	—	22,392,000,000	"
18,802	—	35,248,000,000	ახე თრა მდილიანი თეთითს.

1, ... 12 მილიარდი და 382 მილიონი, ახე
 საშუალოდ ... 10 მილიონი, სულ 17,946,110 კაცს ქჭინა
 235 მილიარდი და 525 მილიონი, მთელს საფრანგეთს სამილირე
 უღრის, მაშასადამე, 235 მილიარდზედ მეტს, რომელიც სულ ამ
 18 მილიონ კაცს ეკუთვნის, თრა მილიონი კი რთებუდა გუგუ-
 ბულა... განმარტება სავითო ადარ არის.

